

На основу члана 8. став 2. тачка 2. Закона о пољопривреди и руралном развоју („Сл. гласник РС“ број 41/2009 и 10/2013 - др. Закон), члана 42. става 6. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Сл. гласник РС“, бр. 10/2013) и члана 11. Правилника о коришћењу подстицаја за производњу садног материјала, сертификацију и клонску селекцију („Сл. гласник РС“, бр. 48/13)

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
УПРАВА ЗА АГРАРНА ПЛАЋАЊА
расписује

К О Н К У Р С
ЗА ПРОГРАМЕ СЕРТИФИКАЦИЈЕ САДНОГ МАТЕРИЈАЛА И КЛОНСКУ СЕЛЕКЦИЈУ
ВОЋАКА, ВИНОВЕ ЛОЗЕ И ХМЕЉА ЗА 2014. ГОДИНУ

I Предмет уређења

I

Конкурс се односи на подстицање програма сертификације садног материјала и клонску селекцију воћака, винове лозе и хмеља за 2014. годину.

Подстицаји за програме сертификације и клонске селекције су плаћања одобрених програма подносиоца пријаве кроз рефундацију трошкова за њихову реализацију без обрачунатог ПДВ-а, и то за:

1. изградњу и монтажу мрежаника за чување и умножавање садног материјала воћака, винове лозе и хмеља, предосновне и основне категорије, као и куповину опреме, реагенаса и индикатор биљака за њихово тестирање и ретестирање наведени у Прилогу 1 – Списак опреме и других неопходности који се финансирају програмима сертификације, који је одштампан уз овај конкурс и чини његов саставни део, а све у циљу добијања и одржавања садног материјала предосновне категорије воћака, винове лозе и хмеља (у даљем тексту: сертификација);

2. једну или више фаза клонске селекције воћака, винове лозе и хмеља, подразумевајући и анализе на присуство регулисаних штетних организама, односно активности на здравственој (фитосанитарној) селекцији и генетичкој селекцији (масовна позитивна и/или негативна клонска селекција за подлоге и домаће створене сорте, индивидуална клонска селекција: предклонска селекција, селекција кандидат клонова и завршно испитивање клонова) (у даљем тексту: клонска селекција) наведене у Прилогу 2 - Списак активности које се финансирају у оквиру програма клонске селекције, који је одштампан уз овај конкурс и чини његов саставни део.

Право на подстицаје за сертификацију, односно клонску селекцију, подносилац захтева може да оствари за 2014. годину за максималан укупан износ до 2.000.000,00 динара.

II

Право на коришћење подстицаја за сертификацију и клонску селекцију, у складу са законом којим се уређују подстицаји у пољопривреди и руралном развоју има правно лице и предузетник који испуњава следеће критеријуме:

1) да је уписан у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са прописом којим се уређује регистрација пољопривредних газдинстава;

2) да је уписан у Регистар произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља, у складу са законом којим се уређује производња садног материјала, а за подстицаје за сертификацију и да испуњавају услове прописане посебним прописом, односно да спроводе

програме сертификације у складу са званичним шемама сертификације Европске и Медитеранске организације за заштиту биља (European and Mediterranean Plant Protection Organization);

3) да има лице запослено на неодређено време са седмим степеном стручне спреме пољопривредне струке биљне производње, ангажовано на пословима сертификације и клонске селекције;

4) да је изјавио да по неком другом основу у 2014. години не користи подстицајна средства за сертификацију, односно клонску селекцију;

5) да је предложио активности програма које су у складу са начелима сертификације и клонске селекције, односно прихватљивим активностима из Прилога 3 – Активности приликом обављања сертификације и клонске селекције, који је одштампан уз овај конкурс и чини његов саставни део.

Лица из става 1. овог члана имају право на коришћење подстицаја за сертификацију и клонску селекцију за трошкове и активности извршене од 01.01.2014. године до момента подношења конкурсне пријаве.

III

Пријава за програме сертификације садног материјала и клонску селекцију воћака, винове лозе и хмеља за 2014. годину (у даљем тексту: Пријава) подноси се Министарству пољопривреде и заштите животне средине, Управи за аграрна плаћања од 15.09.2014. до 15.10.2014. године.

Пријава се подноси на Обрасцу 1 - Пријава за програме сертификације садног материјала и клонску селекцију воћака, винове лозе и хмеља за 2014. годину, који је одштампан уз овај конкурс и чини његов саставни део.

Уз попуњен образац 1 - Пријава, подноси се следећа документација:

1) копија уговора о раду лица ангажованог на пословима сертификације и клонске селекције и копија дипломе о стеченој стручној спреми;

2) рачуни којима се доказује да су опрема, неопходности и активности из Прилога 1 – Списак опреме и других неопходности који се финансирају програмом сертификације и Прилога 2 – Списак активности које се финансирају у оквиру програма клонске селекције овог конкурса плаћене од 01.01.2014. године до дана подношења Пријаве, који гласе на име тог лица на којима су јасно исказане основне цене коштања, ПДВ и укупне цене плаћања опреме, неопходности и активности, као и оверене потврде о преносима средстава или оверени изводи од стране банке, као докази о уплатама по достављеним рачунима; Ако продавац није у систему ПДВ-а тај податак мора да буде јасно наведен на рачуну;

3) отпремнице или јединствена царинска декларација (у случају увоза) које прате рачуне, за опрему, неопходности и активности из Прилога 1 и 2;

4) за подносиоце пријава који конкуришу за програме сертификације садног материјала, у случају набавке, односно увоза биљака предосновне категорије, достављају се за сваку биљку појединачно, резултати лабораторијских анализа и тестирања која су обављена у домаћим овлашћеним или лабораторијама у иностранству са методама испитивања.

Сва документа морају да гласе на подносиоца пријаве и прилажу се у оригиналу или као оверена фотокопија, осим документа из тачке 1. овог члана. Документа издата на страном језику морају да буду преведена на српски језик код овлашћеног судског тумача.

IV

Директор Управе за аграрна плаћања образује Комисију која утврђује испуњеност услова за остваривање права на подстицаје из члана 2. и 3. Конкурса и усклађеност активности из предлога програма са нормама сертификације и/или клонске селекције, односно активностима из Прилога 3 – Активности које се обављају приликом програма сертификације и клонске селекције.

Комисија оцењује усклађеност активности из предлога програма са прихватљивим активностима, при чему се предност даје предложеним програмима сертификације и/или клонске селекције одомаћених и домаћих створених сорти и већ започетим програмима.

Комисија сачињава предлог подносиоца пријава за доделу подстицаја директору Управе.

Директор Управе на основу предлога Комисије после извршене инспекцијске контроле код предложених подносиоца пријава, у складу са Законом којим се уређују подстицаји у пољопривреди и руралном развоју, решењем утврђује право за коришћење подстицаја и одобрава исплату средстава подносиоцима конкурсних пријава (у даљем тексту: корисник средстава) за коришћење подстицаја.

Решење из претходног става садржи обрачунат износ за рефундацију утрошених средстава, у складу са максималним вредностима за исплату наведених у Прилогу 1 и Прилогу 2 овог конкурса, а у укупном износу до највише 2.000.000 динара, као и обавезе завршетка одређених активности, односно фаза сертификације и/или клонксе селекције, које је предложила Комисија.

Кориснику средстава за кога се утврди је давао нетачне податке, да је поступао противно одредбама овог Конкурса или који на било који начин прекрши правила коришћења подстицаја, Управа ће решењем о повраћају подстицаја наложити да у одређеном року изврши повраћај средстава у складу са законом којим се уређује пољопривреда и рурални развој.

V

Пријава по овом конкурсном подноси се на адресу:
Министарство пољопривреде и заштите животне средине
Управа за аграрна плаћања
Хадук Вељкова 4-6
15000 Шабац
са назнаком „КОНКУРС ЗА ПРОГРАМЕ СЕРТИФИКАЦИЈЕ И КЛОНСКЕ СЕЛЕКЦИЈЕ – 2014“.

VI

Конкурс ће у скраћеној верзији бити објављен у дневним новинама, а целокупан текст Конкурса са прилозима биће објављен на званичној интернет страници Министарства пољопривреде и заштите животне средине www.minpolj.gov.rs, и интернет страници Управе за аграрна плаћања www.uap.gov.rs.

Прилог 1 - Списак опреме и других неопходности који се финансирају програмом сертификације

Ред. бр.	Опрема / материјал / активност	Максимална вредност за исплату (динара)
1.1. Изградња и монтажа мрежаника за чување и умножавање садног материјала воћака, винове лозе и хмеља		
1.1.1.	Профили за конструкцију (клипс)	200.000,00
1.1.2.	Врата са мрежама	50.000,00
1.1.3.	Дупла антиинсект мрежа одговарајуће максималне величине	200.000,00
1.1.4.	Фолија за спољашњу и унутрашњу поставку	100.000,00
1.1.5.	Материјал за засену	100.000,00
1.1.6.	Опрема за грејање, хлађење, вентилацију, осветљење и наводњавање	200.000,00
1.1.7.	Саксије и супстрат	20.000,00
1.1.8.	Шљунак за мрежанике, ивичњаци, материјал за бетонирање и армирање	50.000,00
1.1.9.	Хардвер и софтвер за одржавање температуре, заливање и орошавање	100.000,00
1.1.10.	Апарати и средстава за дезинфекцију и дезинсекцију	100.000,00
1.1.11.	Столови за расад	20.000,00
1.1.12.	Термокомора	100.000,00
1.2. Куповина опреме, реагенаса и индикатор биљака за њихово ретестирање		
	Опрема за ELISA и PCR тестове	
1.2.1.	ELISA читач	100.000,00
1.2.2.	Термосајклер	100.000,00
1.2.3.	Микроцентрифуга	100.000,00
1.2.4.	Аутоматске пипете	100.000,00
1.3. Реагенси		
1.3.1.	Реагенси за ELISA тестове (ELISA китови за детекцију следећих патогена): <i>Plum pox virus</i> - Complete Kit, <i>Prune dwarf virus</i> - Complete Kit, <i>Prunus necrotic ringspot virus</i> - Complete Kit, <i>Apple chlorotic leafspot virus</i> - Complete Kit, <i>Apple mosaic virus</i> - Complete Kit, <i>Apple stem grooving virus</i> - Complete Kit, <i>Apple stem pitting virus</i> – Complete Kit, <i>Myrobalan latent ringspot virus</i> - Complete Kit, <i>Grapevine fanleaf virus</i> - Complete Kit, <i>Grapevine leafroll associated virus 1</i> - Complete Kit, <i>Grapevine leafroll associated virus 3</i> - Complete Kit, <i>Tomato black ring virus</i> - Complete Kit, <i>Tomato ringspot virus</i> - Complete Kit, <i>Tobacco ringspot virus</i> - Complete Kit, <i>Raspberry ringspot virus</i> - Complete Kit, <i>Strawberry latent ringspot virus</i> - Complete Kit, <i>Arabis Mosaic Virus</i> - Complete Kit. ELISA китови за детекцију патогена јагодастих врста воћака	500.000,00
1.3.2.	Реагенси за молекуларну детекцију вируса,	500.000,00

	фитоплазми, вирида RT-PCR и PCR методама: Реверзна транскриптаза, Таq полимераза, DNK маркери, Агароза, dNTPs Рандом прајмери, Специфични прајмери	
1.4. Дрвенасте индикатор биљке у складу са шемама сертификације		
1.4.1.	Род <i>Malus</i> <i>Malus domestica</i> cv. Lord Lambourne, <i>Malus domestica</i> cv. Virginia Crab, <i>Malus domestica</i> cv. Gravensteiner, <i>Malus platycarpa</i> , <i>Malus sylvestris</i> R12740 7A, <i>Malus micromalus</i> GMAL273	300.000,00
1.4.2.	Родови <i>Pyrus</i> и <i>Cydonia</i> <i>Pyrus communis</i> cv. Jules d'Arolles, <i>Pyrus communis</i> cv. Doyenne du Comice, <i>Pyrus communis</i> A20, <i>Pyronia veichii</i> , <i>Cydonia oblonga</i> C7/1	300.000,00
1.4.3.	Род <i>Prunus</i> <i>Prunus serrulata</i> cv. Kwanzan, <i>Prunus serrulata</i> cv. Shirofugen, <i>Prunus persica</i> cv. GF305, <i>Prunus persica</i> cv. Elberta	300.000,00
1.4.4.	Род <i>Vitis</i> <i>Vitis rupestris</i> St George, <i>Vitis vinifera</i> cv Caberne Franc, <i>Vitis vinifera</i> cv Pinot Noir, <i>Vitis vinifera</i> cv Chardonnay, LN 33 (Couderc 1613 x <i>Vitis berlandieri</i>), Kober 5BB (<i>Vitis berlandieri</i> x <i>Vitis riparia</i>), Васо 22А	300.000,00
1.5.	Анализе на присуство регулисаних штетних организама од стране овлашћених домаћих организација или страних званичних организација	500.000,00

Прилог 2 – Списак активности које се финансирају у оквиру програма клонске селекције

Ред. бр.	Опрема / материјал / активност	Максимална вредност за исплату (динара)
2.1. Трошкови за званичне анализе и тестирања од стране овлашћених лабораторија у циљу утврђивања		
2.1.1.	одсуства патогена	300.000,00
2.1.2.	параметара квалитета плодова и производа од плодова воћака, винове лозе и хмеља	300.000,00
2.1.3.	званично ослобађање од вируса верификованим методама (термотерапија и сл.)	300.000,00
2.2.	Путни трошкови направљени у циљу клонске селекције и анализа и тестирања	300.000,00

Прилог 3 – Активности које се обављају приликом програма сертификације и клонске селекције

Активности које се обављају приликом сертификације садног материјала воћака, винове лозе и хмеља

Сертификација садног материјала воћака, винове лозе и хмеља мора бити у складу са посебним прописом којим се уређује производња садног материјала воћака, винове лозе и хмеља.

Сертификација садног материјала воћака, винове лозе и хмеља мора бити у складу са посебним прописима, односно у складу са званичним шемама сертификације Европске и Медитеранске организације за заштиту биља (European and Mediterranean Plant Protection Organization).

Минимални захтеви за мрежанике

Минимални захтеви за мрежанике чија се набавка и монтажа финансира пројектима серификације су следећи:

Мрежаник мора бити са дуплим вратима са мрежом одговарајуће максималне величине мреже.

Врата се морају закључавати.

Вода за наводњавање не сме бити контаминирана и директно коришћена из градског водовода, односно других јавних извора.

Под мора бити од инертног материјала (бетон, шљунак и сл.).

Мора постојати дезобаријере на уласку.

Материјали и оруђа морају бити дезинфиковани пре употребе за сваку биљку појединачно.

Обућа мора бити чиста и дезинфикована без земље на њој, као и постављена (прекривена) минимално назувцима.

У мрежанику је забрањено пушење.

У мрежанику је забрањен улазак неовлашћеним лицима.

Мрежаник мора бити обезбеђен јасним списком правила у смислу шта се сме обављати, а шта је забрањено.

Супстрат мора бити стерилисан и слободан од честица земље за јагодасте воћне врсте, а за дрвенасте воћне врсте је дозвољена примена стерилисаног супстрата.

Контејнери (саксије) за гајење биљака морају бити нови или дезинфиковани, а уколико се користи стиропор, при свакој примени се мора користити искучиво нов.

Материјал за транспорт биљака мора бити нов или дезинфикован.

Контејнери (саксије) морају бити изоловани од земље, а потребно је да по могућству буде по једна биљка у сваком контејнеру.

Свака сорта/подлога/клон се мора обележити и јасно одвојити од других.

Довољан размак између биљака мора бити толики да се оне међусобно не додирују.

Обавезна је редовна заштита биљака, као и вођење евиденције о тим активностима, а забрањено је коришћење средстава за заштиту биља која могу да маскирају симптоме присуства регулисаних штетних организама.

Потребно је избегавати прскање воде током заливања, а ако се користи капиларна мрежа за заливање под земљом, иста мора бити нова.

Све операције се морају изводити на такав начин да нема непотребних повреда на биљкама.

Цветове је потребно уклањати пре отварања.

Места за складиштење произведеног садног материјала у мрежаницима морају бити адекватна, односно хладна и мрачна.

Активности које се обављају приликом клонске селекције воћака, винове лозе и хмеља

Активности предложених програма на клонској селекцији се морају односити на поступак којим се из популације сорти и подлога воћака, винове лозе, односно хмеља издвајају потенцијални клонови код којих су уочене позитивне промене производних особина и подразумева истовремену генетичку и здравствену (фитосанитарну) селекцију. Пројекти требају бити сажети, односно конкретни, као и фокусирани на једну врсту или сорту воћака или винову лозу или хмељ.

Здравствена (фитосанитарна) селекција

Активности предложених програма на здравственој селекцији (избору здравих клонова) се морају спроводити на тај начин да је крајњи резултат добијање здравог садног материјала, као и на такав начин да се врши истовремено са генетичком селекцијом (избор позитивних мутаната).

Здравствена (фитосанитарна) селекција подразумева прелиминарни одабир сортно исправних здравих биљака, тј. биљака без симптома болести које могу изазвати вируси и/или вирусима слични организми (фитоплазме, виroidи) који се преносе вегетативним размржавањем биљака. Овде се мисли на регулисане штетне организме назначене у одговарајућим званичним шемама сертификације, а који умањују позитивне производне особине сората или доприносе повећању фенотипске варијабилности унутар популације сорти воћака, винове лозе, односно хмеља.

Пре умржавања, прелиминарно одабране изворне биљке се у поступку сертификације морају тестирати на присуство свих наведених регулисаних штетних организама званично препорученим методама, да би се поуздано потврдило њихово одсуство у биљном материјалу и прелиминарно одабрана биљка означила као и изворни материјал који се укључује у шему сертификације у заштићеном простору.

Резултати тестирања коштичавих врста воћака (трешња, вишња, кајсија, бресква/нектарина и шљива) морају бити негативни на следеће вирусе: *Plum pox virus*, *Prune dwarf virus*, *Prunus necrotic ringspot virus*, *Apple mosaic virus*, *Apple chlorotic leafspot virus*, *Myrobalan latent ringspot virus* (само шљива), *Cherry green ring mottle virus* (само трешња и вишња), *Strawberry latent ringspot virus* (само бресква); виroidе: *Peach latent mosaic viroid* (само бресква/нектарина) и фитоплазме: *Candidatus phytoplasma prunorum*.

Резултати тестирања јабучастих врста воћака (јабука, крушка и дуња) морају бити негативни на следеће вирусе: *Apple mosaic virus* (само јабука), *Apple stem pitting virus*, *Apple stem grooving virus*, *Apple chlorotic leafspot virus*; виroidе: *Apple scar skin viroid* (само јабука) и *Pear blister canker viroid* (само крушка и дуња); и фитоплазми: *Candidatus phytoplasma mali* (само јабука) и *Candidatus phytoplasma pyri* (само крушка и дуња).

Резултати тестирања јагодастих врста воћака (рибизла, јагода и малина) морају бити негативни на следеће вирусе: рибизла: *Gooseberry vein banding associated virus*, *Strawberry latent ringspot virus*, *Raspberry ringspot virus*, *Black currant reversion virus*, *Arabis mosaic virus*, *Cucumber mosaic virus* и *Tomato ringspot virus*; јагода: *Strawberry crinkle virus*, *Strawberry mild yellow edge virus*, *Strawberry mottle virus*, *Strawberry veinbanding virus*, *Arabis mosaic virus*, *Raspberry ringspot virus*, *Strawberry latent ringspot virus*, *Tomato black ring virus*, *Strawberry pseudo mild yellow-edge virus*, *Strawberry latent C*, *Tomato ringspot virus*, *Strawberry chlorotic fleck virus*, *Strawberry associated pallidosis virus*, *Strawberry necrotic shock virus*, *Beet pseudo-yellows virus*, *Fragaria chiloensis cryptic virus* *Fragaria chiloensis latent virus* и *Apple mosaic virus*; малина: *Black raspberry necrosis virus*, *Cucumber mosaic virus*, *Raspberry leaf mottle*, *Raspberry leafspot*, *Raspberry vein chlorosis virus*, *Raspberry yellow spot*, *Rubus yellow net virus*, *Arabis mosaic virus*, *Cherry leaf roll virus*, *Raspberry ringspot virus*, *Strawberry latent ringspot virus*, *Tomato black ring virus*, *Apple mosaic virus* и *Raspberry bushy dwarf virus*.

Резултати тестирања језграстих врста воћака (леска и бадем) морају бити негативни на следеће вирусе: бадем: *Plum pox virus*, *Prune dwarf virus*, *Prunus necrotic ringspot virus*, *Apple chlorotic leafspot virus*, *Apple mosaic virus*, *Tomato black ring virus*; леска: *Apple mosaic virus*, *Prunus necrotic ringspot virus* и фитоплазму: *Hazelnut maculatura lineare phytoplasma*.

Резултати тестирања винове лозе морају бити негативни на следеће вирусе: *Arabid mosaic virus*, *Grapevine chrome mosaic virus*, *Grapevine fanleaf virus*, *Raspberry ringspot virus*, *Strawberry latent ringspot virus*, *Tomato black ring virus*, *Grapevine leafroll-associated virus 1-9*, *Grapevine virus A*, *Grapevine virus B*, *Grapevine rupestris stem pitting associated virus*, *Grapevine fleck virus*; као и на фитоплазме: *Grapevine flavescence doree phytoplasma* и *Grapevine bois noir* и друге фитоплазме (other yellows phytoplasmas).

Резултати тестирања хмеља морају бити негативни на следеће вирусе: *Apple mosaic virus*, *Arabid mosaic virus*, *Hop mosaic virus*, *Cherry leaf roll virus*, *Hop latent virus*, *Cucumber mosaic virus*, *Petunia asteroid mosaic virus*, *Tobacco necrosis virus*; као и на виroid: *Hop latent viroid*.

Званична ELISA и RT-PCR/PCR тестирања и индексирање на индикатор биљкама обављају овлашћене организација за ове послове.

Генетичка селекција

Активности предложених, односно обављених програма на генетичкој селекцији се морају спроводити као фаза клонске селекције, уз истовремену здравствену (фитосанитарну) селекцију.

У овом програму се прихвата генетичка селекција као:

- масовна клонска селекција (позитивна и негативна), и
- индивидуална клонска селекција.

Циљ масовне клонске селекције би требало да буде одабирање већег броја елитних биљака у оквиру клона који је мутирао и њихово вегетативно размножавање, при чему се не води посебна евиденција о вегетативном потомству сваке одабране индивидуе. Тако се добија заједничко потомство елитних биљака међу којима може да се настави одабирање, ако се користи вишеструка селекција. Коришћењем масовне клонске селекције може да се очува идентитет сорте, тј. њених специфичних особина кроз пречишћавање популације од негативних мутаната и спречавање њиховог даљег размножавања. Ово се дозвољава код аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти, као и код подлога.

Циљ индивидуалне клонске селекције треба да буде издвајање и размножавање позитивних мутаната и њихово увођење у производњу у статусу клона. При индивидуалној клонској селекцији вегетативно потомство сваке одабране, елитне индивидуе гаји се посебно као независан клон. Сваки одабрани индивидуални клон је неопходно вегетативно размножити и у упоредном огледном засаду са изворном сортом утврди узрок позитивне промене (мутација или модификација) и његову стабилност.

Масовна клонска селекција

Овај тип селекције подразумева евалуацију и означавање биљака у засаду одређене сорте, односно подлоге, а укључује фенотипску (визуелну) генетичку и здравствену селекцију на основу визуелне оцене, чиме се добија прочишћен и уједначен, али не и потврђено чист и здравствено исправан материјал. Према караткеру, масовна клонска селекција може бити позитивна или негативна.

Приликом ове селекције се врше три евалуације. Прва се спроводи од кретања вегетације до почетка сазревања плодова, ради сортне идентификације, оцене бујности, здравственог стања, као и евентуалних оштећења биљака.

Друга евалуација се врши пре бербе, током фазе пуне зрелости плодова, када се прегледају и оцењују општом оценом принос, карактеристике плода, степен осетљивости према економски најважнијим проузроковачима болести итд.

Трећа евалуација се врши од краја лета па до опадања лишћа ради детекције симптома неких вироза и фитоплазмоза у случају селекције винове лозе, или у периоду вегетације који је оптималан за читавање евентуалног присуства вирусних или њим сличних инфекција који може бити специфичан за врсту воћака и одговарајућег патогена (пролеће и/или лето).

Позитивна масовна клонска селекција

Позитивна масовна клонска селекција се траба обављати на основу позитивних и типичних фенотипских карактеристика сорте, односно подлоге. Одабране биљке се морају обележавати, а подаци о свим активностима се морају евидентирати у књизи селекције.

Евалуација одабраних генотипова, односно биљака, при чему се утврђују производне, односно билошке карактеристике, се обавља најмање три године узастопно, а утврђивање одређених особина се врши по одговарајућим методама (UPOV, OIV и други дескриптори). Потенцијални клонови, добијени на такав начин могу послужити као полазна основа за индивидуалну клонску селекцију.

Негативна масовна клонска селекција

Негативна масовна клонска селекција се треба обављати на тај начин што се уочавају, означавају и евидентирају само биљке са нетипичним и негативним сортним карактеристикама, односно карактеристикама подлога, болесне биљке, као и оне које по свом општем изгледу не задовољавају постављене циљеве селекције. Такве биљке се искључују из размножавања и оне се морају искрчити из засада.

С обзиром да је ова метода једноставна и брза, препоручују се само за клонску селекцију подлога.

Индивидуална клонска селекција

Индивидуална клонска селекција се треба обављати на тај начин да се одабирају елитне биљке, које се морају генетички (по одговарајућим дескрипторима) и здравствено проверавати (на присуство најважнијих регулисаних штетних организама у складу са одговарајућим званичним шемама), током најмање две вегетативно размножене генерације.

Индивидуална клонска селекција се врши унутар популације сорте, а поступак се дели у три фазе:

- Предклонска селекција изворних елитних биљака (кандидат клонова);
- Селекција потенцијалних клонова (клонска селекција);
- Закључно испитивање и признавање (хомологација) нових клонова.

Предклонска селекција

Предклонска селекција треба да почне од активности на избору кандидат клонова изворних биљака које су већ постигле високе оцене у поступку масовне позитивне клонске селекције. Поред овога, уколико су запажене позитивне особине одређених биљака у производном засаду, почетне (изворне) биљке могу бити изабране и у самом производном засаду. Ове одабране биљке се означавају као кандидат клонови изворних елитних биљака и оне се укључују у поступак даље селекције.

Предклонска селекција треба обухватити обилазак и посматрање најмање 10.000 биљака сорте/подлоге винове лозе, односно хмеља из којих се врши предклонска селекција, односно најмање 3000 биљака сорте/подлоге коштичавих, 2000 биљака сорте/подлоге јабучастих, 1000 биљака сорте/подлоге језграстих, односно 1000 биљака сорте/подлоге јагодастих врста воћака и најмање 50.000 биљака јагоде. Пожељно је да се засади, односно биљке дате сорте / подлоге налазе на више различитих локалитета, односно положаја, међу којима се у првој години бира 1-2 % најбољих индивидуа (биљака) које ће се детаљно пратити и изучавати у следеће 3 године како би се утврдило да ли су настале позитивне промене стабилне. Одабране биљке не смеју показивати никакве симптоме економски штетних болести (вируси, фитоплазме и др. у зависности од врсте) које се преносе калемљењем и њихово присуство се тестира посебним прописаним лабораторијским тестовима.

Уколико се ради о некој угроженој или реткој аутохтоној, регионалној, односно домаћој створеној сорти/подлози чији је број биљака јако мали, предклонска селекција може да обухвати и мањи број биљака, односно онај број који постоји на терену.

Селекција потенцијалних клонова

Селекција потенцијалних клонова се мора вршити у огледном засаду у коме је вегетативно потомство безвирусних матичних биљака из предклонске селекције посађено у уједначеним условима, а све у циљу уклањања утицаја спољних услова на испољавање производних особина датих потенцијалних клонова. На овај начин је омогућено да се лакше уоче унутарсортне разлике, односно да се позитивне промене настале мутацијама које су уочене на изворним матичним елитним биљкама у току предклонске селекције потврде.

Биљке које су настале вегетативним умножавањем изворних матичних биљака се у огледном засаду испитују као кандидат клонови (потенцијални клонови) и они морају бити

заступљени у сваком огледном засаду са најмање 6 биљака (пожељно 20). Испитивање кандидат клонова се мора обављати најмање три године у току периода родности, а код кандидата чији су плодови намењени преради, врши се и најмање двогодишње испитивања параметара квалитета тих производа.

Завршно испитивање клонова

Након завршеног поступка селекције између клонских линија прве генерације, одабрани најперспективнији кандидат клонови се размножавају за подизање компаративног огледног засада и наставак евалуације у тзв. закључном испитивању. Завршно испитивање клонова се обавља након издвајања неколико најбољих кандидат клонова из друге фазе индивидулане клонске селекције. Клонови се морају испитивати на најмање две локације и морају бити калемљени на најмање две различите подлоге. Огледи са клоновима могу бити и огледи приликом регистрације клонова код Министарства.

Да би се клон неке сорте / подлоге признао, он мора да задовољи следеће услове:

- Да се разликује од просека сорте / подлоге;
- Да су разлике позитивне, стабилне и да се преносе на потомство вегетативним размножавањем;
- Да је садни материјал клона ослобођен од вируса и других регулисаних штетних организама који се преносе на потомство калемљењем.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Управа за аграрна плаћања
 Хајдук Вељкова 4-6,
 15000 Шабац

ПРИЈАВА
ЗА ПРОГРАМЕ СЕРТИФИКАЦИЈЕ САДНОГ МАТЕРИЈАЛА И КЛОНСКУ СЕЛЕКЦИЈУ
ВОЊАКА, ВИНОВЕ ЛОЗЕ И ХМЕЉА ЗА 2014. ГОДИНУ

Датум подношења пријаве: _____

ПОДАЦИ О ПОДНОСИЦУ ПРИЈАВЕ	
Пословно име подносиоца пријаве	
Адреса седишта	
Број телефона	
Број факса	
Е-mail адреса	WEB-site
Матични број	ПИБ
Број рачуна и назив банке	
Име, презиме и функција одговорног лица	Број телефона и е-mail адреса одговорног лица
Број регистрованог пољопривредног газдинства	
Број и датум Решења из АПР-а или одговарајућег регистра	
Број и датум Решења о упису у Регистар произвођача садног материјала воњака, винове лозе, хмеља и подлога	
ВРСТА ПРОГРАМА	
☐ Сертификација	☐ Сертификација и клонска селекција
Врста воњака, винова лоза или хмељ (навести)	
НАПОМЕНЕ (навести прецизно и јасно за сваку појединачну ставку)	
- Идеја програма:	
- Навести податке о којим сортама/подлогама се ради (да ли су оне домаће, пре свега аутохтоне и/или угрожене и домаће створене)	
- Навести да ли је програм започет у ранијем периоду и описати раније обављене активности	

- Навести главне обављене активности у току 2014. године

- Навести планиране активности (по фазама)

- Навести циљеве по фазама

- Навести крајњи циљ

ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ЗА 2014. ГОДИНУ

Програм спровођења активности у циљу извршења послова везаних за сертификацију и/или клонску селекцију

Период	Извршене појединачне активности	Извршено опремање неопходном опремом, средствима (навести врсту набављене неопходности – у складу са Прилогом 1	Извршени трошкови за опремање и набавку
Период од 01.01.2014. године до момента подношења конкурсне пријаве			

